

## Опрезно са кредитима

Поједини чланови Савета за привредни опоравак и даље „навијају“ да им НБС омогући повољне зајмове из обавезне девизне резерве, али такав захтев за сада не наилази на разумевање, не само у централној банци, већ и код економских стручњака

**Н**ационални савет за привредни опоравак недавно је утврдио предлог краткорочних мера за решавање проблема финансирања привреде. Иако до краја прошле недеље нису биле упућене Влади Србије, па се не могу сматрати коначним, Стојан Стаменковић, сарадник Економског института, оценио је у последњем броју месечника „Макроекономске анализе и трендови“ да већина предлога има за циљ да олакша тешко бреме неликвидности предузећа. Савет је предложио девет мера, а већина је усмерена ка стварању услова да се банке приволе да више кредитирају привреду, па је једна од њих да се за остваривање тог циља усагласе мере владе и Народне банке Србије.

Шта то заправо подразумева?

Упућени тврде да доминира већ више пута понављан захтев, „а најгласнији су крупни послодавци“, да централна банка смањи обавезну резерву банака како би они дошли до већих и јевтинијих зајмова. Стаменковић не спори да су стопе обавезне резерве у Србији високе, али напомиње да су у претходној деценији оне смањене за више од 10 процентних поена.

Да ли би брзо и фронтално смањивање обавезних резерви смањило цену кредита?

– Одговор је недвосмислено позитиван – каже Стаменковић. – Питање је, међутим, којом брзином и којим интензитетом ово треба ради-



” Стојан Стаменковић

Смањивање обавезних резерви на девизну штедњу становништва, у садашњим условима било би опасно, јер би могла да се угрози њихова стабилност

ти. Рационално решење је поступност. И ову меру треба синхронизовати са евентуалним дотоком новог капитала.

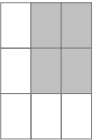
Стаменковић сматра да захтевано смањење обавезне резерве банака, може, али не мора довести до повећања понуде кредита предузећима. Поред тога, он тврди да је неизвесно шта би предузећа учинила са новим кредитима.

Смањивање обавезних резерви на девизну штедњу становништва, у садашњим условима било би опасно, указује Стаменковић, јер би могла да се угрози њихова стабилност. Оно је у постојећим околностима пожељно само на увезена средњорочна средства, која се могу оче-



Фото С. Лазаревић

За домаће привреднике новац је увек скуп



кивати тек када прође криза у европском банкарству, посебно у земљама чије банке имају изражен удео на нашем тржишту.

И предлог да се омогући одобравање нових кредита за опоравак у складу са програмом реструктурирања за Стаменковића може бити опасан, јер може увећати проблем „моралног хазарда” који је био очигледан при одобравању кредита повлашћеним играчима који су сада несолвентни.

Стаменковић сматра да је за повољније услове кредитирања решење у финансијској дисциплини и бољој регулацији платног промета, као и да је важно да се што пре донесе закон о факторингу. Иначе, факторинг омогућава предузећима да уз дисконт продају своја потраживања –фактуре – трећем лицу, да би дошли до извора новца за финансирање свакодневних потреба.

Он такође указује да је важно да се подстакне кредитна активност банака, али опрезно и поступно, како се не би угрозила макроекономска стабилност.

Савет је предложио и да се за учешће на тендерима у грађевинарству предузећима, која запошљавају више од 50 радника и редовно измирују обавезе према држави, обезбеди да држава учествује са

50 одсто у гаранцијама за добро извршење посла и авансним гаранцијама.

– Ова мера је типично дискриминаторна и вероватно лобирана – приметио је Стаменковић.

Све у свему, овај концепт мера може, али не мора, довести до повећања понуде кредита сектору предузећа, закључује Стаменковић. Ако се уз релаксацију услова кредитирања не повећају пласмани предузећима, корист од ових мера имаће пре свега банке смањивањем ненаплативих кредита и потребног капитала. Други могући ефекат може бити преливање средстава ослобођених смањивањем обавезне резерве на девизно тржиште и раст тражње за евром.

Остаје, по свему судећи, питање да ли ће НБС остати и после смене гувернера при чврстој одлуци да презадуженим домаћим привредницима не зајми паре из максимално „релаксирани” обавезне резерве. Поготово оног њеног дела који има држава, а на који они имају посебан „пик”. Све по систему, што да држава по ниској камати држи „наше” паре у страним банкама када може нама да их позајми, а ми их окренемо и после две године – вратимо. Овакви и слични захтеви нису никаква новост, а сви ранији слични уступци завршили су се новим дуговима и све већом беспарицом.

**А. Микавица**